

תמלול ראיון עם שולמית לפיד

טיים קוד	תוכן
10:37:03:00	נועה: יצאנו לדרך? במאי: כן, שקט. דיבורי רקע.
10:37:43:00	במאי: שלוש שתיים, שולה תהני. רגע, סליחה. נועה: אוי. במאי: אם הכיסא ככה לפניו כאילו הכיסא פונה לפה, הנה נהדר. נועה: טוב לך? במאי: כן. דיבורי רקע.
10:38:00:00	יאללה אני רץ עכשיו. נועה: אוקיי. מה הזיכרון, הזיכרון הראשון שלך מתל אביב? שולמית: הזיכרון הראשון שלי אני חושבת שאני זוכרת יותר את הסיפורים ששמעתי על ת"א מאשר, שנדמה לי שאלה הזכרונות שלי. אחד הזכרונות הראשונים שלי הם הוריי אהבו מאוד לבלות. אנחנו גרנו ברחוב מאפו 15 בקומה ראשונה, קומת קרקע. והם היו יוצאים בערב לבתי קפה, לרקוד, לפגוש חברים, ולפעמים שכחו אותי בבית. ואחד הזכרונות הראשונים שלי זה משפחת דוידזון, ההורים של בועז דוידזון, מוציאים אותי דרך.. פותחים את התריס מבחוץ ומוציאים את הילדה דרך התריס החוצה לוקחים אותה אליהם הביתה
10:39:00:00	ומשכיבים במיטה של בתם רותי. זה בערך הזיכרון הראשון שיש לי. נועה: ובת כמה היית? שולמית: הייתי צריכה להיות בת 3, 4. לא היו בייביסיטיות, לא היה המושג הזה בכלל לא היה קיים. גם לא היה חשש, זאת אומרת כפי שמספרים אכן, הדלתות היו פתוחות, החלונות היו פתוחים, והשאירו אותי כנראה בלב שלי בבית, אבל נבהלתי כנראה מאיזה חלום וצעקתי והשכנים באו להציל. זה נדמה לי הזיכרון הראשון שיש לי. נועה: והבית ברחוב מאפו, מאפו 15, שם נולדת? שולמית: נולדתי בת"א. אני לא בטוחה ששם נולדתי, זאת אומרת.. זאת לא היתה הדירה הראשונה של הוריי. הם היו, הם נדדו לפני שהם הגיעו לת"א
10:40:00:00	הם הגיעו לת"א כשהייתי בת שנתיים אני חושבת, שנתיים או שלוש. לפני כן הם נדדו במקומות שונים כפי שהיה באותם ימים. במקום שהיתה עבודה שם הם נעצרו. בית חרושת נשר ליד חיפה, פרדס בחדרה, פ"ת כי היו שם קרובים. בכל מקום היתה סיבה מיוחדת למה הם עצרו. לאט לאט הגיעו גם לת"א. וזאת היתה התחנה האחרונה שהגיעו אליה בהמון שמחה. אני זוכרת את ה.. את הוריי כאנשים מאוד מאושרים מעצם העובדה שהם תל-אביביים, שהם חיים בתל אביב. והדביקו אותי באהבה העצומה שיש להם לעיר הזאת שמפעמת בי עד היום, שזה מוזר כי זה מקום שאני רגילה אליו שאמנם נדדתי במשך שנים, אבל תמיד חזרתי אליו. לכאורה
10:41:00:00	היה צריך להיות נדוש, אבל זה לא. זה עד היום זה חג, העובדה שאני בת"א חיה בשבילי היא חג. נועה: למה את חושבת שכל כך אהבו את תל אביב? שולמית: בין השאר כי זאת היתה עיר צעירה מאוד. כמעט כל המשפחות מסביבנו היו זוגות צעירים בלי הורים, בלי סבא וסבתא. לרוב גם בלי בני משפחה. עם יצר חיים עז מאוד של אנשים צעירים שהם לכאורה בני בלי בית, בלי משפחות. היה בעיר הזאת כמו בשיר, היה בה משהו שלא היה מכופתר, שהיה משוחרר, שהיה חופשי, שהיה.. נתן תחושה שהכל אפשרי. שזאת התחלה, אלה התחלות והכל אפשרי.
10:42:00:00	אני חושבת שזאת היתה הרוח שפיעמה אז בעיר, פיעמה באנשים הצעירים שהיו הוריי והוריי החברים והמכרים. בתי הקפה, הבימה הזעירה, זאת אומרת היתה הבימה והיה גם האוהל, אבל היה מטאטא והקומקום ולי לה לו, זאת אומרת גם הבמות הזעירות שאיפשרו קלות דעת היו חלק מן המרקם ונתנו ביטוי לאותה שמחת חיים שאני מתארת באנשים האלה. נועה: ואיך העיר עצמה נראתה? מה היה? אתם גרתם במפאו, מה עוד היה מסביב?.. שולמית: תראי באותה תקופה רחוב בן יהודה היה חול, והיו קרשים על המדרכה שהקלו את ההליכה, הרחוב עצמו נקרא הגליל כי הוא היה הצפוני ביותר בעיר, ועדיין
10:43:00:00	בית מרקחת הגליל עומד על מכונו בפירת בן יהודה עם השלט "בית מרקחת הגליל" שהיה אז, הוא נפתח ב-35'. בתקופה שאני גדלה בה, זאת אומרת מש... נניח שאני כבר מודעת, נניח מ-37 ואילך כן, אז בא הגל הגדול של העולים מגרמניה, שבורחים מגרמניה, והיקים מתחילים לתת את אותותיהם בעיר. וזה ניכר בהמון דברים. הם באים עם מקצועות חופשיים, עם גאוה על מה שהם השיגו בחייהם שם וצריכים להתמודד עם הזלזול שיש כלפיהם פה. אותם
10:44:00:00	האוסט-יודן, כן? היהודים המזרחיים שהם לעגו להם בברלין ובוניה הם עכשיו השולטים ואיתם הם צריכים להתמודד. הם לא לומדים בקלות את השפה. עכשיו אצלנו בדירה, אנחנו היינו דיירי משנה

<p>בקומה השנייה אצל משפחת דוידזון. אחר כך הוריי ירדו לקומה הראשונה ולנו היו דיירי משנה והם היו יקים. אז 9 שנים גרה.. גרו שתי משפחות יחד, ילדה שנודלה באותה דירה, והגרמנית בלי ששמתי לב והרגשתי בכלל בזה, למדתי את השפה. עכשיו אני לא מביאה את זה כדוגמא לעצמי אלא כל הילדות בשכונה הבינו ומבינות עד היום גרמנית כשהורים הם מגלציה, מפולניה, מרוסיה, מכל מיני מקומות. אבל השפה נטמעה בנו בגלל העלייה הגדולה הגרמנית שהגיעה באותה תקופה לארץ. ברחוב</p>	
<p>שלנו נפתח המוצרטאון. פרופסור אבנשטיין המורה לכינור פותח מוצרטאון וכל הי.. השכונה הולכת לקונצרטים שמתקיימים אצלו בבית. הוא האבא, האבא החורג בעצם של זיווית אברמסון. בקצה הרחוב, ברחוב הניצב בדב הוז, גרטרוד קראוס פותחת סטודיו עם אילזה האסיסטנטית וכל הילדות ברחוב הולכות ללמוד לרקוד אצל גרטרוד קראוס. הם הטביעו חותם לא שקודם לא היו חיי תרבות חס וחלילה, היו גם היו. אבל ההשפעה היתה בעיקר רוסית, ופתאום נוצרה השפעה נוספת גרמנית שהיתה, סתרה איכשהו ויצרה מזיגה שאני חושבת שהיא היתה מאוד יפה, כן? היצר</p>	10:45:00:00
<p>הסדר, הדייקנות הגרמנית עם הרוח הגדולה החמה הרוסית, הם השפיעו על ילדות בנות דורי באופנים שאני היום בעצם לא יכולה אפילו להצביע עליהם, אבל אין ספק שהם הטביעו חותם. נועה: וההורים שלך מאיפה הם הגיעו? שולמית: ההורים שלי באו מטרנסילבניה, שניהם מאותה עיירה קטנה בטרנסילבניה, דוברי הונגרית. עכשיו אבי ידע עברית צחה כשהוא הגיע, אמי למדה עברית בארץ. אממ.. נועה: ולמה הם באו? שולמית: כי הם היו ציונים. הם היו ציונים מספ.. אבי עוד אחות אחת הגיעה איתו, הוא היה בן של רב, והרב הזה לימד את ילדיו עברית, כל הילדים ידעו עברית</p>	10:46:00:00
<p>והי.. למרות שהוא היה רב אורתודוכסי הוא היה גם ציוני, אז זאת היתה המטרה לעלות לארץ. נועה: בני כמה הם היו? שולמית: אני חושבת עשרים, אמא 22 אבא 25, במושגים שלי היום ילדים, שעזבו משפחות מאוד גדולות. אצל אמא זה 7 אחים, אצל אבא 12 אחים. והם באים לבד, כן. התופעה הזאת של היתמות הזאת. רעשי רקע. שולמית: יתמות במרכאות של אנשים צעירים שמהגרים לבד וצריכים להתמודד עם סוג חדש של משפחה. במאי: רגע. דיבורי רקע.</p>	10:47:00:00
<p>במאי: בבקשה. נועה: ובתור ילדה, מה עושה ילדה בת"א? שולמית: מה עושה ילדה. ילדה בתל אביב קודם כל הולכת לים כל יום. אין טלוויזיה, אין קולנוע. זאת אומרת אני לא הלכתי לבית קולנוע כשהייתי קטנה. בוודאי שאין מכונית ואין טלפון ואין אינטרנט ואין כלום, אז הבילוי הוא הים. מחליפים ספרים בספרייה ומאזינים לרדיו. הרדיו היה לו תפקיד מאוד מרכזי. אמא אהבה ללכת לבתי קפה, החיים היו מאוד קשים, פיזיים קשים, עם כביסה, בישול, וכל מה שגם אישה לא עובדת עבדה מאוד קשה. היא אהבה להתלבש יפה ולשבת בבתי קפה עם חברות ולטעום</p>	10:48:00:00
<p>את טעמה של העצלות או הנהנתנות, הרשתה לעצמה. אני כמו רבות מן הילדות הקטנות של תל אביב הענייה מאוד למדתי פסנתר, הלכתי.. בהתחלה רקדתי, היתה מורה לאקרובטיקה בתל אביב, קראו לה מרגלית, למדתי אצל מרגלית, אח"כ אצל גרטרוד קראוס, אח"כ אצל מיה ארבוטובה, עברתי את כל הסדרה. שמונה שנים ניגנתי, הבנתי שהעתיד שלי לא יהיה בתחום הזה. אלה פחות או יותר עיסוקיי, קראנו ואני זוכרת את עצמי כל שבת בבוקר מאזינה לבימות ובדים, כן?</p>	10:49:00:00
<p>מחזה משודר. הלכנו הרבה לתיאטרון, כ.. נדמה לי שכל הצגה הוריי הלכו והרבה פעמים לקחו אותי, זהו. נועה: יש דברים שאת זוכרת, איזשהי הצגה, איזשהו משהו מיוחד שהשאר רושם עלייך? שולמית: אני מנסה להיזכר, היה משהו.. נועה: איזה שחקן? שולמית: תראי, אני זוכרת, אני זוכרת שחקנים, כמובן שאני זוכרת. אני זוכרת את כולם, דמויות שלהם עומדות לנגד עיניי, אבל אני לא זוכרת.. אני זוכרת כמובן את, נו, ששיחק את שוויק, שכחתי את שמו</p>	10:50:00:00
<p>צוחקת. נועה: לא נורא, לא נורא. שולמית: לא חשוב. נועה: יבוא השם. שולמית: לא חשוב, לא חשוב. נועה: אבל איך.. השחקנים, מה, היו מין בוא נגיד במונחים של היום מין סלברטאים, ישויות כאלו ש.. שולמית: הם לא היו סלברטאים כי הם גם גרו בשכונה שלנו, היו בתי הבימה בפרוג שזה שוב קרוב מאוד למפאו, וראינו אותם אבל שוב, היתה יראת כבוד כלפיהם. נועה: ואתם זיהיתם אותם ברחוב? שולמית: בוודאי. בוודאי, מה זאת אומרת. נועה: את מי למשל? שולמית: רובינא, מסקין, קלצקין גר בדב הוז גם כן. במאי: כולם באותה שכונה.</p>	10:51:00:00
<p>דיבורי רקע. נועה: אבל אני חושבת שאת יודעת, אין טלוויזיה אז איך מכירים, זה מעניין שידעו שזה זה זה זה זה זה זה. דיבורי רקע. שולמית: חינה רוזובוסקיה שהיתה שכנה שלנו בבית ממול והבת שלה גאיה. במאי: סליחה, בקשה. שולמית: בבית מול לבית שלי גרה השחקנית חינה רוזובוסקה שהיא שיחקה במטאטא והבת שלה גאיה היתה חברת ילדות שלי, יחד היינו צועדות מרחוב מאפו לרחוב</p>	10:52:00:00

<p>אחד העם לגימנסיה הרצליה, כדי לחסוך את החצי גרוש של האוטובוס כדי שנוכל לקנות גלידה כשאנחנו חוזרות, לעצור בויטמן ולקנות גלידה. נועה: בעצם בית ספר יסודי את... שולמית: יסודי הייתי בתל נורדאו</p>	
<p>נועה: זה באותו מקום של תל נורדאו היום? שולמית: כן כן. ומדברים היום על הכתות הגדולות. היו אז כיתות של 40 ילד, אבל היו כל כך הרבה ילדים שלמדנו במשמרות, זאת אומרת מחזור אחד למד בבוקר והמקביל לו אחר הצהריים, ואחר כך התחלפנו. אנחנו למדנו אחר הצהריים והם למדו בבוקר. נועה: ומי היו המורים? שולמית: היו... היה מחנך נהדר, היה צבי אלדובי הפסל, היה מחנך הנערץ של הכתה, לימד תנ"ך בעיקר. אח"כ הוא התגייס לבריגדה ולא.. שלח מכתבים לילדי הכתה מהבריגדה, וכך הכתה עקבה אחרי מלחמת העולם השנייה דרך עיניו של המחנך ששלח לה מכתבים. נועה: מה קורה באמת בתל אביב במלחמת העולם השנייה?</p>	10:53:00:00
<p>שולמית: אני גרתי בבית שאמי מאוד השגיחה שהילדה חס וחלילה לא תשמע שום דבר רע, לא בעניינים פוליטיקה ולא בענייני כספים. מאוד שמרו... שחלילה... מנוגד לחלוטין למה שאנחנו רואים היום שאנחנו אומרים שילדים צריכים לדעת באיזה עולם הם חיים, כך שלא ממש הייתי מודעת לעובדה שקיימת מלחמה. היו... כמוכן נבנה בחזית הבניין קיר בטון, קיר של לבנים שהוא היה המקלט של הבניין. היו הנקודות, המזון וגם בדים לתפירה ניתנו בנקודות, אז האוכל היה אבקת ביצים, אבקת חלב ו..</p>	10:54:00:00
<p>באמת במשורה, מעט מאוד. נועה: אבל הבנתם שיש מלחמה. שולמית: בוודאי, בוודאי. והיתה הפצצה שמשום מה אני לא זוכרת אני חושבת שאמי אז לקחה אותי לתל ליטווינסקי לחברים שהיו לנו שם ולא הייתי בעיר כשהיתה הפצצה כי אני לא זוכרת אותה וחברותי כן זוכרות אותה. נועה: ואח"כ גימנסיה הרצליה? זאת אומרת אני מבינה שגימנסיה הרצליה לא כולם יכולים.. שולמית: הכתה שלי בתל נורדאו הלכה לגימנסיה הרצליה, אני הלכתי עם הכתה. זה היה מסלול טבעי כי הילדים מסביבי הלכו לגימנסיה. נועה: ומה שאנחנו יודעים ל הגימנסיה.. ספרי קצת על הגימנסיה. דיבורי רקע. שולמית: אין לי חוויות, לא אין לי</p>	10:55:00:00
<p>מי יודע מה חוויות גדולות צורות, מה עוד ש... כשעמדתי לעלות לשישית, אבי נשלח כנספח לענייני עלייה לרומניה, ואני מאוד לא רציתי לנסוע. ואז הוא הלך, הוא לקח אותי למנהל הגימנסיה, בוגרשוב, שהוא יתווך בינינו, יגיד מה הוא חושב על העניין. זה רק נותן מושג על המעמד של המורים באותה תקופה. ובוגרשוב אמר שאם ילדה בארץ ישראל יכולה להשפיע בכהוא זה על אחינו בגולה עליי לנסוע, נסעתי. והיתה שנת סבל נוראה, כי זה המשטר הקומוניסטי הכי מחמיר שהיה באירופה היה שם באותה תקופה. עם אנה פאוקר</p>	10:56:00:00
<p>היתה המושלת בכיפה, לא הלכתי לבית ספר כי לא היה בית ספר לילדי זרים. חורף נורא, ובסוף השנה אמרתי שאני לא מוכנה להישאר יותר ואמי חזרה איתי וכעבור זמן מה גם אבי חזר כי המשפחה התפרקה. חזרתי, הפסדתי שנת לימודים, לא נעים. (צוחקת) אבל מה עושה הגורל? אבי עכשיו שולחים אותנו לחיפה, לפתוח את סניף מעריב בחיפה, אז נסעתי לחיפה ושם המשכתי בלימודים בשביעית ובשמינית כשזכיתי, באמת זכיתי, את שאלת על הלימודים, קורצויל היה המורה שלי והוא לימד אותנו כפי שהיה מלמד קרוב למד' בשנה הרביעית באוניברסיטה</p>	10:57:00:00
<p>את תל... הסטודנטים. לא חשב שיש דבר שאנחנו לא מסוגלים להבין או לקלוט וזאת היתה מתנה שקיבלתי, הלימודים איתו. נועה: ואהבת ללכת לבית ספר, ואהבת ללמוד? שולמית: קשה לומר שאהבתי, אבל היה בסדר. נועה: איפה בעצם את פוגשת את טומי? שולמית: אני את טומי בחופשים הייתי עובדת במעריב בארכיון, סידור צילומים דברים כאלו, להרוויח קצת כסף. ואז פגשתי את טומי שעבד כבר במעריב, היה עיתונאי צעיר במעריב, אז הכרנו. אח"כ אחרי הצבא נסעתי הייתי שנה בפרז עבדתי שם בשגרירות, אחר כך שנה בלונדון עבדתי בשגרירות, וכחזרתי פגשתי את טומי.</p>	10:58:00:00
<p>חזרתי, בדיוק היה החידון התנ"ך הבין-לאומי. ושם פגשתי את טומי. והתחלנו לצאת, וחזרו קצר מאוד, עוד לא הספיק לשאול אם אני מוכנה וכבר אמרתי כן. צוחקת. הייתי לאחר תקווה, בת 24, בלי סיכוי כבר... נועה: אני חוזרת רגע לצבא, כי יש שמועות שהיית בלהקה צבאית. שולמית: כן, נכון נכון. הייתי קודם כשהתגייסתי היתה קבוצה ראשונה של בנות ששלחו לגדודים, החליטו לנסות לשלוח חיילות לגדודים, אז בפינצטה אספו קבוצה של בנות והייתי בגדוד שיריון, אח"כ אני לא זוכרת למה אבל אחרי כמה חודשים הייתי אצל השלם ביפו. עכשיו אני ושלם זה דבר שכל מי</p>	10:59:00:00
<p>שמכיר אותי יודע שזה זיווג בלתי אפשרי. חשבתי שאני מתעוררת או נוטה למות, משהו כזה. ושמעתי בחדר שם בסביבה שירה וזימרה וקולות מאוד שמשכו אותי, ומדי פעם הלכתי להסתכל והבנתי שזה</p>	11:00:00:00

<p>להקת פיקוד דרום עושה שם חזרות. הם ראו אותי מסתכלת מדי פעם ואז אני חושבת שזה היה בודו, יעקב בודו שאל אותי "את רוצה להצטרף?" אמרתי "אפשר?" אז הוא אומר "בטח שאפשר" כנראה שזאת לא היתה להקה ששמה מבחנים היו מאוד הקפידו בהם. וככה הגעתי ללהקת פיקוד דרום והייתי איתם שוב איזה שמונה חודשים</p>	
<p>אח"כ קצת עייפתי מהפיזוז, וביקשתי העברה והעבירו אותי לועדת שביתת הנשק הישראלית מצרית ושם גמרתי את תפקידי המוזרים ביותר בצבא. נועה: מי עוד היה בלהקה הצבאית הזו חוץ מבודו? שולמית: היתה בחורה שהיא חברה מאוד טובה שלי עד עצם היום הזה, מלכה, אז היא היתה זילברברג, שוורץ היום, היא בנוי יורק זמרת, וחברה טובה שלי, זאת אומרת זאת היתה רכישה שאני שמחה בה עד היום. דיבורי רקע.</p>	11:01:00:00
<p>שולמית: כן, משהו טוב יצא לי מזה. דיבורי רקע.</p>	11:02:05:15
<p>במאי: משהו טוב? שולמית: כן. הבמאי של להקת פיקוד דרום באותה תקופה היה שמואל בונים, ובונים הפך לחבר עד סוף חייו, הוא ואשתו ניקי הפכו לחברים הכי טובים שלנו בעצם. הם גרו פה לא רחוק ברחוב גרץ, ואנחנו ביחד גידלנו ילדים וביחד עברנו את כל מסלול החיים זה ליד זה. עד הסוף המר שלהם. אז זאת, זה</p>	11:02:21:00
<p>דבר נוסף שיצא. ואפרים קישון היה האיש שהביא את החומר ללהקה, אז הוא שהיה חבר טוב מאד של טומי, אני הכרתי אותו לפני שידעתי שהוא חבר טוב של טומי, הכרתי את אפרים כשהוא בא ללהקה להביא חומר. אז אלו שני אנשים שבעצם הופכים להיות חלק מרקמת החיים שלי, גם בונים וגם אפרים. נועה: את זוכרת מהרפרטואר משהו ממה שעשיתם? שולמית: ממש לא, ממש לא, אבל אני זוכרת אותנו רוקדים מלא על משאיות, על ערימות קש, בתנאים מאוד מוזרים. נועה: באיזה שנה זה? שולמית: באיזה שנה? 56 משהו כזה, כן. 56-7, 57 נדמה לי.</p>	11:03:00:00
<p>נועה: ואחרי הצבא למה את מחליטה בכלל, מה המשיכה לפריז וללונדון? שולמית: אחרי הצבא התחלתי ללמוד בירושלים, למדתי מזרח תיכון וספרות אנגלית, ומאוד אהבתי את הלימודים ומאוד אהבתי את העובדה שסוף סוף אני אהבת מה שאני לומדת. כי עד אז הלימודים לא היו בילוי, הבילוי המועדף עליי. ואבי נסע למספר חודשים לפריז, והוריי לחצו עליי מאוד מאוד שאני אבוא איתם. אז לא נסעו לחוץ לארץ, כמעט שלא נסעו, ואני אמרתי לא, סוף סוף אני יושבת במקום אחד ויהיה לי רצף של כמה שנים במקום אחד</p>	11:04:00:00
<p>ומאוד נהייתי, זאת אומרת הלב יצא לישיבה קבועה במקום אחד, אחרי כל הנדודים של הילדות. אבל הם היו חזקים ממני, השפיעו עליי, אבי אמר פריז היא אוניברסיטה לא פחות מאוניברסיטה ואת יכולה תמיד לחזור ללמוד. לחזור ללמוד לא חזרתי, אבל נשארתי אחרי שהם כבר עזבו אני נשארתי בפריז ואחרי זה הם כבר הציעו לי להמשיך בלונדון לשנה נוספת ונסעתי. נועה: ואיזה זכרונות יש לך מפריז ומלונדון? שולמית: עבודה עם אנשים טובים, שאני מאוד מאוד אוהבת את העיר, גם את פריז וגם את לונדון, אבל זה נדוש, מי לא? נועה: את יכולה נגיד להשוות</p>	11:05:00:00
<p>בכל זאת את באה מפה, נוסעת פתאום לפריז ולונדון, משהו בחוויה של העיר, של היומיום, של... שולמית: תראי, כיוון שאין לי הדבר הזה של סנטימנט כלפי עצמי אז אני לא לאורך כל חיי אני לא מציינת לעצמי מה עשיתי ואיפה הייתי ואיך הייתי ולמה וכולי וכולי. יש אנשים שהם מוכשרים לביוגרפיות של עצמם, כן? הם בונים ביוגרפיה תוך כדי התרכשותה, זה כבר מתוויק באיזה מקום, יש כבר סיפור. זאת אומרת מה שקורה לי עכשיו הוא הסיפור של מחר. אין לי את הדבר הזה, אז אני לא זוכרת המון חלקים די משמעותיים שקרו לי</p>	11:06:00:00
<p>אני לא זוכרת. נועה: ובכל זאתי נגיד, מהילדות לבין אחרי הצבא, תל אביב כבר הופכת להיות משהו אחר לגמרי, מאבדת מהעליזות, מהתמימות מה... שולמית: היא אחרת, אבל היא לא מאבדת לא מהתמימות ולא מהעליזות. זה כבר תקופה של.. זאת אומרת כשאנחנו כבר נישאנו והיינו אנשים צעירים בתל אביב אז זה כסית וזה קילופרניה וזה אייבי נתן וזה תל אביב הקטנה, ומתרחשים המון דברים בעיר. העיר היא תוססת, אבל היא עדיין לדעתי, היא עדיין יש בה את התמימות, ההרגשה שנכון, שאנחנו נורא מוצלחים, שיש לילד קטן. זאת אומרת אפשר לייחס את זה גם לעיר, את הראייה של עצמה</p>	11:07:00:00
<p>כמי שהחוויה הזאת היא ראשונית בשבילו. נועה: מתי טומי הגיע לתל אביב? שולמית: הוא לא תל אביב כי הוא לא נולד בארץ, אבל מאז שהוא הגיע הוא בתל אביב. ז"א הוא היה בצבא, כשהוא הגיע ישר מן האנייה התגייס, אז הוא היה שנתיים שלוש הוא היה בצבא וחזר לתל אביב, אמו היתה בתל</p>	11:08:00:00

<p>אביב. נועה: את זוכרת מ.. עוד פעם אני לוקחת טיפה אחורה, כשאבא שלך התחיל לעבוד במעריב, ובעצם זה באמת יצירה של יש מאין באיזשהו מקום, את זוכרת בבית דיבורים? שולמית: הבית היה בית של עיתונאי, ז"א היה ברור שהכתיבה היא העבודה של אבא</p>	
<p>הוא היה רפורטר מה שנקרא, ורפורטר היה אדם שהלך ברגל בעיר ואסף סיפורים. לא היו מכוניות, לא היו טלפונים, ז"א היה עיפרון או עט ופנקס, ויש לי עד היום כזה תמונה שצובטת את הלב בצניעות ובכבוד שיש כלפי המקצוע הזה. אני מתייחסת עד היום בכבוד רב למקצוע הזה כי האנשים שאני גדלתי איתם בעצמם התייחסו בכבוד למקצוע. עשו את מלאכתם נאמנה, כן? חיטטו רגליים וזאת זאת היתה העבודה שלהם. נועה: הוא היה חוזר הביתה עם הסיפורים?</p>	11:09:00:00
<p>העבודה היתה גם בבית? שולמית: לא ממש, לא ממש. לא. אני לא זוכרת אותו מספר סיפורים. נועה: ספרי רגע על התחונה שלך עם... שולמית: עם טומי? נועה: כן. שולמית: התחתנו בחצר של הבניין שבו גדלתי ברחוב מאפו 15 כשבקומה הראשונה הדירה הסמוכה לדירה שלנו היתה הדירה של הרב לוי הלוי גרוסמן, הוא זה שגם צבט אותי בלחי כל שנות הילדות, ואחר כך הוא גם זה שחיתן אותי. והחופה היתה בחצר כשהדודים שלי והדודים של טומי נמצאים שם קרובי משפחה, מעט קרובי משפחה</p>	11:10:00:00
<p>וזאת היתה החופה. נועה: ואז אתם הולכים לגור איה? שולמית: ואז אנחנו הולכים לגור בדירה של טומי ברחוב שלמה המלך, היתה לו דירה שני חדרים שהוא קיבל מאמא שלו. הוא היה עולה חדש עם הדירה, אני הייתי ותיקה עם הרהיטים. ואחרי זה נבנה בניין של העיתונאים ביד אליהו וגרנו שם זמן מה ואז טומי נשלח ללונדון כשליח של מעריב לשלוש שנים, אז כבר היתה מיכל היתה בת 3, יאיר היה בן 4 חודשים ונסענו ללונדון. וחזרנו, כשחזרנו חזרנו לאותה דירה ביד אליהו. ולפני</p>	11:11:00:00
<p>40 שנה קנינו את הדירה הזאת בלסל ומאז אני פה. נועה: והילדים, מיכל, יאיר, מירב, ספרי קצת עליהם.. שולמית: מה? נועה: הילדות שלהם, האמהות שלך. שולמית: אני חושבת שהילדות שלהם היתה ילדות מאוד טובה כי זאת היתה הם המשיכו, זכו להמשיך לגדול ברחוב, מה שאני מאוד אוהבת. הם גדלו בחצר וברחוב ובשכונה, במגרשים הריקים כי יד אליהו איפשרה את זה אז, עדיין. אני זוכרת איש עם חמור ועגלה עם ירקות ואת הילדים שלי רצים ברחוב אחרי העגלה ומבקשים שיזרוק להם צנון או צנונית או משהו כזה והסתכלתי למטה ואמרתי כמה זה טוב, כמה זה נפלא שיש להם ילדות כזאת</p>	11:12:00:00
<p>אז הם, הם עוד זכו לחופש הזה שהעיר מאפשרת, היום אני לא חושבת שזה אפשרי. נועה: והאמהות בשבילך? שולמית: לא יודעת, אני לא יודעת דיסטציה פילוסופית לא עשיתי בנושא הזה. נועה: ושניכם בתור הורים, את וטומי. שולמית: טומי היה האיש שידע מה נכון ומה לא נכון, מה טוב ומה לא טוב. אני הייתי זאת שאמרה שיעשו מה שהם רוצים. ז"א הילדים יכלו לבחור בין שנינו לבין האפשרות המקפידה יותר של אבא לבין היד הרחבה של האמא. לא רוצים ללכת לבית ספר – לא צריך, שיישאר בבית. ז"א לא היה, לא ראיתי</p>	11:13:00:00
<p>בזה אסון. טומי היה אומר מה חשוב, אומרת כואבת לה הבטן, לא כואבת לה הבטן, הילד עצלן. נועה: מתי בעצם את מתחילה לכתוב? שולמית: תראי אני מתחילה לכתוב כמו הרבה צעירים, שירים כמובן בגיל הנעורים, מאוד נזהרת מפני הכתיבה בסך הכל ודוחה ודוחה. נועה: למה נזהרת? שולמית: כי כולם מסביבי כתבו והיתה בי יראת כבוד גדולה. אגב המון שנים, אני חושבת שעד לפני 10 שנים לא אמרתי מה המקצוע שלך הייתי אומרת עקרת בית. לא, להגיד שאני סופר</p>	11:14:00:00
<p>נראה היה לי חשוב מכדי שאסתפח לתואר הזה. התחלתי לפרסם תני לי לחשוב.. נועה: אני יכולה להגיד לך... שולמית: הייתי בת 30 ומשהו, הייתי בת 30 ומשהו כשהתחלתי לפרסם סיפורים בעיתונים כתבי עת, וב-67 אני חושבת יוצא הספר הראשון שלי שהוא קובץ של סיפורים קצרים. השנה שוב אני מוציאה עוד חודש חודשיים אני חושבת קובץ חדש של סיפורים קצרים. אז התחלתי עם סיפורים קצרים. מישהי ממהפקה: למה דווקא סיפורים קצרים? מעניין אותי. זה ז'אנר שנורא קשה לעכל אותו סיפורים קצרים.</p>	11:15:00:00
<p>שולמית: המו"לים אומרים שסיפורים קצרים זה לא סחורה כי להרבה אנשים קשה להתמודד עם סיפורים קצרים. זה מדיום.. קשה. אבל הוא טובעני והוא גם דורש משמעת, אי אפשר להתפרסם ברומן יכולים להיות עשרות גיבורים ומקומות שונים, וטווח זמנים רחב. הסיפור הקצר צריך להיות מאוד ממושמע, ואני אהבתי את זה, אהבתי את המשמעת הזאת שהסיפור הקצר מטיל. אח"כ התחלתי עם המחזות חמישה מחזות שלי הוצגו, וזה מאוד משמח אותי שכל מחזה שנתתי גם הוצג</p>	11:16:00:00

11:17:00:00	<p>הוא לא הושלך למגירה. והרומנים ההיסטוריים ששם מאוד אהבתי דווקא את התחקיר, את איסוף החומר אהבתי יותר מאשר את הכתיבה עצמה. נועה: זה מה שמשך אותך לרומנים ההיסטוריים? שולמית: אני אהבתי את איסוף החומר, אבל גיא אוני אני חושב איזה חמש שנים אספתי את החומר. נועה: איך פתאום בא לך הרעיון גיא אוני? שולמית: אני לא זוכרת איך הוא נולד, נדמה לי נדמה לי, היום אני מנסה להיזכר, נדמה לי ששמתי לב לזה שעוד כמה שנים בדיוק יהיו מאה שנה לעלייה הראשונה, ולזה ששום דבר לא נכתב על העלייה הראשונה. יש לנו המון רומנים ואנחנו ספוגים בתודעה של העלייה השנייה, ההירואיות שלה, ההתחלות שלה, כל ההתחלות, הקיבוצים, השומר</p>
11:18:00:00	<p>לא חשוב, גם מבחינת הגנה וגם מבחינת קולקטיב, זו העלייה המדוברת. ובעצם לפנייהם היו ראשונים שסללו את התלם הראשון ואותם לא תיאר. ואז התחלתי לקרוא וזה משך אותי מאוד וזהו כך נולד הספר. נועה: ואת בוחרת את האישה להיות הגיבורה... שולמית: אני כמעט תמיד בוחרת באישה, כי היו נשים. בתוך התיאורים, יש תיאורים שבאות משפחות לארץ, למשל העלייה מרומניה לראש פינה זאת עלייה של משפחות, הורים, ילדים, לפעמים אפילו סבא וסבתא. התיאורים ההיסטוריים הם רק של הגבר. עכשיו התחלתי לחשוב מה עשתה האישה? הרי האישה גם היתה שם. וכך בשולי המשפטים</p>
11:19:00:00	<p>התגלו הנשים כשהן מסקלות בשדה, כשהן הולכות אל המעיין להביא מים בדליים, לוקחות חלק לא פחות חשוב מהגברים באותה עשייה הראשונית. ואז חשבתי שאני חייבת לפצות אות את הנשים האלה המקופחות והפכתי את הדמות הראשית לדמות של אישה. נועה: ואמרת באיזשהו מקום שזה דווקא לא היה מאיזשהי תחושה של פמניזם... שולמית: הגיע לה. נועה: אבל אח"כ את ממשיכה עם הנשים. שולמית: ב"כחרס הנשבר" הגיבור הוא גבר. ושם הספר הזה זה כבר 10 שנים של איסוף ספר. אמנם בינתיים עם כתיבת מחזות וסיפורים אחרים כל מיני בריחות לנושאים אחרים, אבל תוך כדי</p>
11:20:00:00	<p>אני כל הזמן אוספת חומר כדי לכתוב כ"כחרס הנשבר" שזה ירושלים של המאה ה-19, תקופה מרתקת וגיבור מרתק, כשאני יודעת שיחד איתי יש עוד 4 שכותבים על מוזס וילהלם שפירא ספר ואני אומרת לטומי "אני לא יודעת, אני לא אכתוב את הספר כי יש עוד ארבעה, זה וזה וזה הולכים לכתוב את הספר". וטומי אומר "אל תעזבי". זה מעניין אותך, זה מרתק אותך, תמשיכי בשלך, יהיה מה שיהיה, תכתבי את שלך", המשכתי והשאר נשרו לשמחתי. יש פה שני פסלים שעשה שפירא. נועה: ובאמת, הקשר הזה עם טומי, הוא עודד אותך? שולמית: טומי נתתי לו תמיד לקרוא את מה שכתבתי והוא קרא מאוד ברצינות</p>
11:21:00:00	<p>והעיר בלי רחמים, לרוב היה אומר לי שאני בורחת מקונפליקט, גם בחיים וגם בכתבה. שאיפה שיש, על פתחו של קונפליקט אני בורחת והכריח אותי להתמודד עם הקשיים שלא רציתי כנראה להתמודד איתם. הוא היה קורא מאוד טוב, מאוד טוב. והתמונה הזאת של הורים שקוראים זה את זה כל חיייהם נשתמרה גם בילדים. כי גם מירב, גם יאיר, כולנו, כל מי שמשהו כותב, עובר בין הידיים של המשפחה לפני שהוא רואה אור בחוץ. נועה: וגם אמא שלך היתה קוראת דברים של אבא שלך? את זוכרת? שולמית: אני מניחה, כן, אני מניחה. נועה: ואח"כ את עוזבת את</p>
11:22:00:00	<p>הרומן ההיסטורי... לא עוזבת, שמה אותו רגע בצד ומייצרת לנו את "ליזי בדיחי" שולמית: כן, כן. נועה: בכלל, איך הרעיון של סיפור בלשי? שולמית: אז לא כתבו סיפורים בלשיים ואני נורא אהבתי לקרוא סיפורים בלשיים, אני אוהבת עד היום. מותחנים, בלשים, וזה היה מין ניפוץ בועה כזאת, הספרות היתה כל כך חשובה, היא ירדה על פדסל כל כך גבוה שחשבתי שאני אשים איזה סיכה קטנה בבלון הזה ואכתוב בלש עברי, ובאותה תקופה גם בתיה גור כותבת את הבלש הראשון שלה. ושתינו, שתי נשים מפלסות דרך לספרות הבלשית העברית. ושוב, אם אני כבר כותבת כמובן שזאת אישה. וכיוון</p>
11:23:00:00	<p>שהמקומונים התחילו אז את חיייהם בארץ, אז והעיתונות קרובה לליבי ואני מכירה איך היא פועלת, אז הרקע יהיה עיתון. ואז נוצרת ליזי בדיחי, העיתונאית במקומון הברא-שבעי. במאי: היא רחוקה ממך מאוד? היא מרוקאית עם עגילים מפלסטיק שולמית: היא מצרייה. דיבורי רקע. שולמית: ואני מאוד אוהבת אותה. היא מטעה בחזות שלה. נועה: אבל חשבת על זה שיצרת משהו, איזשהו היפוך, משהו... שולמית: אני לא יודעת, אני חושבת שבגלל זה שאני קטנה אז שמחתי שהיא גדולה ובגלל זה, אני</p>
11:24:00:00	<p>אני לא יודעת, אני חושבת שיש בה גם תכונות שלי. נועה: נהנית לכתוב את... שולמית: כן, כן. נועה: ואת יכולה להשוות את הכתיבה של הבלשים לכתיבה של הרומנים ההיסטוריים? שולמית: הרומנים ההיסטוריים דרשו הרבה עבודה. אח"כ המשכתי עם חוות העלמות, זה כבר העלייה השנייה. כאן לא</p>

<p>הייתי צריכה, לעסוק במחקר. הכתיבה היתה קלה יותר ומשמחת יותר בוודאי, כן. נועה: ואח"כ את יוצרת לנו גם את גברת פרלמוטר.. שולמית: נכון, נכון נועה: ומתעסקת עם המוסד. השמועות אומרות שגם את היית במוסד. שולמית: כן, אני בפר"ז ובלונדון אלו היו, עבדתי במה שהיו השלוחות של המוסד מה שנקרא שם. וכשחזרתי ארצה עוד עבדתי כמה שנים</p>	
<p>אח"כ הם מאוד לא אהבו את העובדה שיש לי בעל עיתונאי אז עזבתי. והכרתי דמות נפלאה באמת, את יהודית ניסיהו שהיתה במוסד ועשתה גדולות ונצורות, ורציתי.. נפטרה לפני כמה שנים. רציתי לתת לה איזה הומאז' כזה, אז הדמות של רות פרלמוטר היא בעצם ההומאז' הזה ליהודית ניסיהו. נועה: ובעצם יש די הרבה ביקורת על המוסד בספר. שולמית: לא, לא, יש מישהו אחד שכשל זה לא אומר שכולם... נועה: כשטומי נכנס לחיים הפוליטיים יותר, איך את מקבלת את זה? שותפה לזה?</p>	11:25:00:00
<p>שולמית: תראי אני תומכת, אני כל מה שהוא עשה, אני האישה התומכת. אני מאוד כיוון שאני מאוד מאוד מאוד לא אוהבת פומביות אז כנראה דנו אותי למעלה שכל חיי אחיה חשופה, קיבלתי עונש על משהו אני לא יודעת למה. אז קודם טומי, עכשיו יאיר. אבל הבית, מה שהיה חשוב שהבית היה בית. וטומי לא חשוב לאן הוא נדד, אם זה היה רשות השידור חמש שנים או הכנסת, כל לילה חזר הביתה כי גם לו היה נורא חשוב שהבית ישאר בית. אז היתה פה</p>	11:26:00:00
<p>הפינה הנעימה, הביתית, הנוחה. נועה: ובתור זוג, קודם דיברנו על כסית ועל חיים של תל אביבים את יכולה קצת לספר על ה.. שולמית: תראי, הלכנו כמעט לכל הצגת בכורה, לקונצרטים. כסית היתה ממש מרכז חיינו, ז"א אם לא היה משהו לעשות בערב אז היינו הולכים לכסית נועה: ומי ישב אז בכסית? שולמית: אנחנו ישבנו בד"כ או עם דוש וקישון או עם בונים או עם השחקנים, מי שנקלע למקום. עכשיו גם הוריי היו אנשי כסית, ז"א לאבא, אני חושבת שיומולדת 70 של אבא, עמיקם גורביץ' ערך בכסית.</p>	11:27:00:00
<p>כן, ז"א אני כבר דור.. הילדים שלי הם דור שלישי כסית, כן. אבל זה לא, זאת לא יציאה שמתכוננים אליה, אלא היא נעשית אגב אורחא, כן, יוצאים והולכים ויושבים ונפגשים עם חברים וחוזרים הביתה, כן. זה חלק מן החיים, לא, אין לזה מקום מרכזי עם כותרת. נועה: ומה עוד קורה בת"א, ז"א איך החיים בת"א באים לתל אביב באים לידי ביטוי ביום יום או בערבים? שולמית: תראי במובן הזה שתרבות היא היא נעשית בתל אביב, התרבות קורת בתל אביב, לא נעים להגיד את זה, אבל התערוכות החשובות, ההצגות שמתחילות כאן</p>	11:28:00:00
<p>מסעות הקונצרטים, הזמרים, לא חשוב, כל אירוע תרבותי בעצם מתחיל בתל אביב, וזה הרגל, זה הרגל, ז"א זה הופך להיות הרגל לצורך תרבות, זאת אומרת זה לא אירוע חד פעמי או דבר שראוי לציון, אלא חיי היום יום כוללים בתוכם את ההרגל לצורך תרבות. נועה: ואת מרגישה ברת מזל שאת תל אביבית? שולמית: אני בשנים האחרונות לא הולכת לשום מקום, אבל אני מאוד מאוד אוהבת את תל אביב. אני גרה בסך הכל שלושה רחובות מן הרחוב שבו גדלתי, יש כאן עדיין הרגשה של שכונה, עם החייט והסנדלר והמכולת</p>	11:29:00:00
<p>ובית הכנסת השכונתי ואנשים מכירים זה את זה, זאת הרגשה נוחה. אני מניחה שבכל עיר אדם שגר בשכונה שלו מרגיש בנוח. אז זאת התחושה שלי. נועה: ומה המקומות האהובים עלייך בתל אביב? שולמית: אני הולכת לים, כשאין אובך כמו היום אז אני משתדלת כמעט כל יום לרדת לים. אני יורדת באתרים והולכת עד הנמל החדש בצפון, לפעמים אם אני מקדימה מאוד אני מצליחה למצוא את החתן שלי, בעלה של מירב, שעושה יוגה לא רחוק מחוף מציצים ואני מצטרפת לקבוצה.</p>	11:30:00:00
<p>איזה מקומות נוספים? אני אוהבת את השוק. נועה: למה את אוהבת את השוק? שולמית: אני אוהבת את השוק סתם כי הוא שוק כייפי כי יש בו צבעים וריחות ואנשים והוא תמיד תוסס ותמיד מעניין ותמיד.. הוא מושך את הלב, בלי פרטנציות זה שוק שוק, הוא לא מתיימר להיות משהו אחר. נועה: ומה את עושה בשוק? שולמית: אני קונה. אני קונה מחברת, אני קונה חרובים, אני קונה זיתים, דברים לא חשובים שאפשר לקנות גם בחנות המכולת ליד, אבל הקנייה היא חלק מהכייף של ההליכה בשוק. נועה: את קונה גם דברים לנכדים, לנכדות? שולמית: כן כן. נועה: ובחנויות הבדים, גם ראיתי שאת אוהבת את חנויות הבדים. שולמית: נכון נכון נועה: ומה את קונה בחנויות הבדים?</p>	11:31:00:00
<p>שולמית: אני קונה שם אריגים באורך שלושה מטרים שמשמשים כמפות לשולחן אוכל. נועה: ועוד פינה שלקחת אותנו אליה זה החנות של רובינזון. שולמית: כן, לחנות של רובינזון הייתי מגיעה עוד שאבא של אליאסף ניהל אותה, ואספתי חומר לגיא אוני אח"כ כחרס הנשבר, הייתי מתייעצת עם האבא רובינזון איזה ספרים כדאי לי לקרוא או לקנות ויש לי ספרייה גדולה של ארץ ישראל ויהא כולה מרובינזון, ואח"כ אליאסף ירש את מקומו של האבא ואני ממשיכה אליו</p>	11:32:00:00

<p>וכשהייתי אצלו לפני כמה שנים עם גלויות של תל אביב, ישבנו במחסן למעלה ועברנו על גלויות של תל אביב, והוא אמר לי "למה שלא תכתבי ספר על תל אביב? את ילידת תל אביב ואמרת מה פתאום, זה לא מעניין. אבל הזרע נזרע וכנראה שהרעיון הזה עבד עליי וכך נולד הספר "ואולי לא היו". נועה: ספרי באמת על הכתיבה של "ואולי לא היו", על התהליך של החיפוש של החומר והיצירה של הסיפור. שולמית: הסיפור הוא רובו ככולו דברים שהיו באמת, ז"א הוא לא, באמת כל הספר הם סיפורים שזכרתי, ששמעתי, ש..</p>	11:33:00:00
<p>סיפורים שהוריי סיפרו על הוריהם, על עיירה שלהם, איך הם מביאים את העיירה שלהם לת"א. בעצם העיירה שלהם ממשיכה להתקיים פה בתל אביב. וממשיכה להתקיים בילדה שלא היתה אף פעם באותה עיירה והופכת להיות לה זכרונות של העיירה הזאת. ויש מקום בספר שהאמא שואלת את עצמה איזה זכרונות יהיו לילדה הזאת. הזכרונות של ההורים שלי הופכים להיות לזכרונות שלי. ואני מאמצת אותם והם הופכים להיות הספר הזה. והספר נכתב מתוך גם אהבה וגם חמלה גדולה על ההורים שלי. כי ראיתי אותם בעיניים כבר של אדם מבוגר את הזוג הצעיר שהם היו, את הצעירים שהם היו, עם מה הם התמודדו, איך הם התמודדו, עם הקשיים, עם הרעב, כי היה ממש רעב בבית, אני זוכרת</p>	11:34:00:00
<p>תקופות שממש היה. והתחושה של אמי בוודאי של ה"אף על פי כן" שיהיה שמח ויהיה טוב ויהיה... היא ראתה רק את החיובי והמושך והנפלא והמלהיב בסביבה שלה כשבעצם החומרים שמהם נבנה המלהיב הזה הם מאוד עלובים. אז בעיניים של היום תיארתי ילדות שבה ההורים שלי הם עדיין אנשים צעירים בתל אביב של משנת 34 עד סוף המלחמה, עד 45. נועה: ואת מרגישה, אני חושבת שבאמת מרגישים בספר את האהבה שלך, את יוצרת.. ובשבילי זה היה חלום לקרוא, ממש כאילו</p>	11:35:00:00
<p>העיר הזאת קרמה עור וגידים בתוך הספר הזה, ובטח גם את נהנית לכתוב אותו. שולמית: כתבתי אותו עם אני כמו שאמרת, עם אהבה וחמלה. אלו היו הרגשות הדומיננטים תוך כדי כתיבה. נועה: והיית כותבת היום עוד ספר על ת"א, על תקופה יותר מאוחרת של ת"א? שולמית: לא לא, אני לא אוהבת לחזור לדברים שכבר עשיתי. נועה: ומה את מרגישה כלפי העיר הזאת באופן כללי? מה את חושבת על תל אביב היום לעומת באמת התל אביב של שנות השלושים והתל אביב שלך כאישה צעירה? שולמית: אני לא חושבת על זה הרבה, אבל הרבה מאוד אנשים שהיו חברים טובים מאוד שלי אינם. הבונימים שהיו שכנים</p>	11:36:00:00
<p>ממש וכמעט כל יום היינו מתראים, אפרים איננו, אפרים קישון איננו דוש איננו, אז טוב שיש ילדים ונכדים והם המשך טוב בריא ונחמד שנעים מאוד להיאחז בו. נועה: והעיר עצמה? העיר עצמה השתנתה? שולמית: ממת? במאי? היא שואלת אם את עוד אוהבת אותה. נועה: היא אמרה שכן זה אני יודעת שהיא אוהבת אותה, היא אמרה על ההתחלה שהיא אוהבת אותה. דיבורי רקע. נועה: את הראית לנו את התמונה של הצניחה שלך ואני חייבת שתספרי לנו משהו. שולמית: על מה? נועה: הצניחה. שולמית: הצניחה, אה. אני</p>	11:37:00:00
<p>עמדו למלאות לי 70 שנה ויאיר, ישבנו על הגג כל המשפחה, ויאיר שאל "אמא מה את רוצה ליום ההולדת?" לא רוצה שום דבר, אמא פולנייה, אמנם לא פולנייה אבל עניתי תשובה פולנית "לא רוצה שום דבר, לא חסר לי שום דבר, לא צריכה שום דבר, אני אשב לי בחושך ואחכה" ואז יאיר אמר "בוודאי היו לך דברים שמאוד רצית בנעורייך, תנסי להיזכר" אני יודעת שמאוד רציתי ג'יפ, המון שנים מאוד רציתי ג'יפ וטומי אמר "על גופתי המתה ג'יפ". בינתיים כל העיר מלאה ג'יפים וזה ממש ירד מהפרק. ועוד דבר שרציתי זה לצנוח. ולא איפשרו, אז אמרו שנשים שצונחות הן לא תלדנה, היתה אמונה כזאת. אז הוא אמר "אמא את צונחת", והוא אירגן לי מדריך</p>	11:38:00:00
<p>וכך הגיעה הצניחה הזאת שיקבלתי במתנה ביומולדת 70. ואני מוכרחת לומר שזאת היתה הרגשה נפלאה ז"א כל מה שציפיתי לו וחשבתי שיקרה לי אכן קרה. הריחוף הזה באוויר היה הרגשה עליאית, עילאית נפלאה. נועה: יש לך עוד חברים שהם סופרים? שולמית: היתה לי חברה מאד טובה שגם נפטרה לפני שנתיים ש. שפרה, שהיא גם משוררת וגם חקרה את תרבות האכדית שומרית, זאת היתה חברה טובה שהיא גם כתבה. יש לי מכרות פה ושם, כן. נועה: ואת סיפרת לנו גם פה ממול על הבית ספר, המקום שהיה בית ספר..</p>	11:39:00:00
<p>שולמית: בבית הספר, ממול, מול הבית שלי נמצא עכשיו זה אולפן, אבל זה היה ביה"ס א"ד גורדון לילדי העובדים בצפון ששם מירב ויאיר למדו, המקום הפך לאולפן ובאולפן הזה בקומה הראשונה יש ספרייה, ואני מחליפה ספרים בספרייה ואחת בחודש פעם בחודש יש צלמת בשם דינה גונה שמצלמת סופרים מזה ארבעים שנה, ודינה גונה עורכת שם ערב לכבוד משורר או סופר זה או אחר</p>	11:40:00:00

<p>ובאים 12 דודות, 14 דודות, ואנחנו יושבות שם ומקשיבות לה, היא מראה סרט</p>	
<p>ואנחנו מעין קבוצה, מעין קבוצה שנוצרה כאן בספרייה, ולי זה נחמד כיוון שלעבור את הכביש ולהחליף ספר זה הרגשה טובה. דיבורי רקע. מישהי מההפקה: יש איזה ספרים, יש איזה ספרים ספציפיים שאת אוהבת לקחת ספרים שלהם, זה סתם אקראי האהבה שלך לספרים או שיש איזה.. שולמית: כיוון שכבר גמרתי בעצם את כל הספרייה, אני קוראת פעם שנייה חלק ניכר מן הספרים, אני מאוד מאוד אוהבת את ג'יין אוסטין. אז כל כמה שנים, כל מספר שנים אני קוראת אותה מחדש, אז זה מחזור שחוזר על עצמו ואני יכולה לקחת בספרייה. נועה: את אוהבת יותר סופרות נשים מאשר סופרים גברים? שולמית: לא לא לא לא.</p>	<p>11:41:00:00</p>
<p>נועה: והפסל שיש בחזית? שולמית: הפסל נוצר ככה שאני אנחנו רצינו, הצענו לעיריית תל אביב להקים פסל בעיר במקום כלשהו ולשים שלט שזה יהיה לזכר מיכל ביתנו. מה שלא לקחתי בחשבון זה שהם ישימו את הפסל בדיוק מול הבית שלי, כך שכשאת עוברת ברחוב מדי יום אני עוברת ליד הפסל, ואז הם שאלו מי לדעתנו יכול ליצור את הפסל, ואמרנו ציונה.. ציונה שמש. וציונה הסכימה והיא יצרה קשר עם מומחה לאבן שהביא לה את האבנים שהיא רצתה והיא יצרה את הפסל אז יום אחד התברר שעומדים להקים את הפסל בדיוק מול הבית שלנו. עכשיו זה תזכורת מתמדת, זה לא פשוט</p>	<p>11:42:00:00</p>
<p>להיות עם גל-עד, לחיות עם גל-עד מול הבית. אבל בסדר, זה חלק מחיי, אי אפשר, אני לא יכולה להתעלם מן העובדה שמיכל היתה ומיכל איננה ושהפסל קיים. נועה: וגם הטיילת שלו... שולמית: כן, מיכל תמיד בת עשרים ו... אה, "צל אדם אינו אדם" כן. ויש שם כיתוב קטן "מיכל תמיד בת 24, ואף פעם אינה פונה לאחור" שזה קטע מתוך שיר שלי שהכניסה לתוך הפסל ולהוותה של ציונה קרוב לוודאי איזה סייד חרוץ בעירייה סייד את כל הספל בזהב, אני מניחה שהיא לא מרוצה בלשון המעטה. נועה: היום במבט לאחור היית מגדירה את עצמך כפמניסטית? שולמית: אני חושבת שכן.</p>	<p>11:43:00:00</p>
<p>אם העובדה שנשים מעניינות אותי, שגורלן מעניין אותי, שאני מנסה לפחות בכתיבה להעמיד אותן במרכז הבמה, אז כן, זו עשייה פמניסטית. נועה: וגם החיי היום יום שלך היית.. הרגשת את זה? שולמית: תראי, טומי היה אדם מאוד דומיננטי, אבל לי היתה תמיד המסגרת ששמרתי שהיא תהיה המסגרת שלי, ז"א למרות שבישלת וכיבסתי וניקיתי ומטלית האבק היתה תמיד בחגורה, היתה לי הנישה שלי שלא היה עליה עוררין, בוא נאמר ככה.</p>	<p>11:44:00:00</p>
<p>נועה: עדי. במאי: מנוחה על ראשה. נועה: מנוחה על ראשה? לא רגע, בכל זאת אני אשאל, בכל זאת על יאיר. איך את היום מתמודדת עם זה שאת אמא של שר האוצר? במאי: אמרת את זה היום דרך אגב. נועה: כן. ישבנו בארוחת צהריים. במאי: מישהו אמר משהו על זה שעכשיו יש מס שבח או משהו, צריך את שר האוצר. נועה אמרה "אנחנו הולכים לאמא שלו". זה מצחיק. שולמית: זה מצחיק, כן. נועה: אותך זה מצחיק? שולמית: תראי אני כשיאיר התמנה לשר האוצר אני הדפסתי לו את לוח הכפל, כי זה לא היה הצד החזק שלו בוא נאמר ככה. אבל אני רואה איך הוא מתמודד</p>	<p>11:45:00:00</p>
<p>וה.. העובדה שהוא יודע מה הוא רוצה, נלחם על זה, שלם עם עצמו, לא נבהל מכל מיני ביקורות שיש עליו, זה מעורר כבוד. נועה: גאה. שולמית: מה? נועה: את גאה בו. שולמית: אני גאה בו, בהחלט בהחלט. נועה: ומירב? שולמית: מירב היא ה-תומכת הגדולה של יאיר. נועה: והקשר שלך איתה? עם מירב. שולמית: הקשר שלי איתה נפלא, היא עשתה היא הרי פסיכואנליטיקאית, ואת הדוקטורט שלה עשתה על נושא שקרוב לספרות, על הקשר בעצם, בעצם העבודה שלה היא הקשר בין פסיכואנליזה לבין ספרות. "מה קורה</p>	<p>11:46:00:00</p>
<p>לקורא". זאת הכותרת של העבודה. מה קורה לנו כקוראים כשאנחנו קוראים ספרות, מן המבט הפסיכואנליטיקאי. זה נורא מעניין כי זה קרב אותי אל התחום שלי והיא התקרבה אל התחום שלי, ז"א נוצר איזה גשר בינינו שהוא מרתק, ממש מרתק. נועה: יפה. בטח יש עוד אלף שאלות. מישהי מההפקה: נעשה הפסקה עכשיו? נועה: כן, בואו נעשה קצת הפסקה ונראה שולמית: לא הפסקה, גמרנו את מתכוונת.</p>	<p>11:47:00:00</p>